

Doç. Dr. M. Fatih UŞAN

Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Başlangıcına İlişkin Tespitler

I. KANUNUN YÜRÜRLÜK BAŞLANGICI

Yürürlük başlığını taşıyan 5510 sayılı Kanun m.108'e göre, "Bu Kanunun;

a) Geçici 20 nci maddesinin son fıkrası 1/1/2008 tarihinde,

b) 72 nci ve 73 üncü maddeleri, geçici 6 ncı maddesinin yedinci fıkrasının (b) bendi, geçici 7 nci maddesinin son fıkrası, geçici 9 uncu maddesinin bir ilâ dördüncü fıkraları ile geçici 17 nci maddesi, geçici 20 nci maddesinin onikinci fıkrası 30/4/2008 tarihinde,

c) 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) ilâ (8) ve (10) numaralı alt bentleri ile (f) bendinde sayılanlar için genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanmasına ilişkin olarak; 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1), (2), (8), (9), (10), (16), (17), (20), (22), (23), (24), (25), (26) ve (27) numaralı bentleri, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 79 uncu maddeleri, 80 inci maddesinin dördüncü fıkrası, 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ve ikinci fıkrası, 82 nci maddesinin bi-

rinci, ikinci ve üçüncü fıkraları, 87 ilâ 89 uncu maddeleri, 97 nci maddesinin son fıkrası, geçici 1 inci maddesinin son fıkrası, geçici 3 üncü maddesi, geçici 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası, geçici 11 inci maddesinin ikinci fıkrası, geçici 12 inci maddesi hükümleri 1/7/2008 tarihinde,

d) Diğer hükümleri 2008 yılı Ekim ayı başında, yürürlüğe girer".

İlgili hükme bakıldığında esas itibariyle Kanun Ekim ayı başında yürürlüğe girmiş olmakla birlikte, farklı durumlara ilişkin olarak aslında beş ayrı yürürlük tarihi de sözkonusudur¹. Bu incelememizde, Kanunun farklı tarihlerde yürürlüğe girecek hükümleri üzerinde durmaktan ziyade, uygulamada karışıklığa yol açabilecek olan Ekim ayı başı ifadesinin hangi anlama geldiği konusuna değinmek istiyoruz.

5510 sayılı Kanun kural olarak Ekim ayı başında yürürlüğe girmiştir. Ancak bilindiği üzere, Kanun hizmet akdi ile çalışan, bağımsız çalışan ve kamu görevlilerini de tek bir düzenleme altına almaktadır. Dolayısıyla, Kanun uygulaması

açısından 4/a'lı (hizmet akdi ile çalıştırılanlar), 4/b'li, (bağımsız çalışanlar) ve 4/c'li (kamu görevlileri) için yürürlük başlangıç tarihi aynı mıdır?

Hemen belirtelim ki, Kanunun yürürlük başlangıcı ile ilgili olarak belirli bir gün (1.10.2008 veya 15.10.2008 gibi) belirtilmesi yerine Ekim ayı başı kavramının kullanılmış olmasının sebebi, asıl olarak 4/c'li kamu görevlileri nedeniyledir.

Her şeyden önce tespiti gereken husus, “ay ve ay başı” kavramının neyi anlattığıdır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ay ifadesinin hangi anlama geldiğini belirlemiştir. Buna göre, “Ay: Ücretleri; her ayın 15'inde ödenen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalılar için, ayın 15'inden ertesi ayın 15'ine kadar geçen, diğer sigortalılar için ise ayın 1'i ilâ sonu arasında geçen ve otuz

01/10/2008 tarihi olarak, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılar için ise yürürlük tarihi 01/10/2008 olarak dikkate alınacaktır.” (Genelge m. 1/4).

Böylelikle 4/b'liler için değil ama, 4/a'lı ve 4/c'liler için Kanunun yürürlük başlangıcı, ücret/maaş alma tarihine göre belirlenmek durumundadır. Ayın 1'inde maaş alanlar için Kanunun yürürlük başlangıcı 1.10.2008, ayın 15'inde ücret/maaş alanlar için de 15.10.2008 tarihidir. Buna karşılık 4/b'liler için böyle bir farklılık olmadığı içindir ki, yürürlük başlangıcı bunlarda 1.10.2008 olarak kabul edilmelidir³.

Kanun ve Genelgede de açıklanan bu durum dışında, özellikle 4/c'liler için Kanunun yürürlük başlangıcının 15.10.2008 olarak kabulünü haklı kılan sebeplerden biri de 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'dur. Zira “Bu Kanunla Tanınan Hakların Başlangıcı” üst başlığını taşıyan Emekli Sandığı Kanunu m. 30,

Kanunun yürürlük başlangıcı ile ilgili olarak belirli bir gün (1.10.2008 veya 15.10.2008 gibi) belirtilmesi yerine Ekim ayı başı kavramının kullanılmış olmasının sebebi, asıl olarak 4/c'li kamu görevlileri nedeniyledir.

gün olarak değerlendirilen süreyi”, ifade eder. Bu anlamda Kanunun yürürlük tarihi ile ilgili olarak aybaşı ifadesinin de buna göre çözümlenmesi gereklidir. Dolayısıyla ücretlerin ayın 15'inde alınması halinde, bu tarih, ayın 1'inde alınması halinde ise, ayın 1'i aybaşı olarak kabul edilmelidir². Nitekim Sosyal Güvenlik Kurumu da Kanunun yürürlük tarihi ile ilgili olarak şu tespiti yapmıştır. Gerçekten, 5.3.2009 tarih ve 2009/37 sayılı Sigortalılık İşlemleri Genelge'sine göre, “5510 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde ay kavramı ücretleri her ayın 15'inden ertesi ayın 15'i arasında ödenen sigortalılar ile ayın 1'i ilâ sonu arasında geçen sürede ödenenler açısından farklılık gösterdiğinden aylıkları her ayın 15'i itibarıyla ödenen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bendine tabi sigortalılar için Kanunun yürürlük tarihi 15/10/2008, diğerleri için ise

“İştirakçilere bu Kanunun 13 üncü maddesi ile tanınan haklar, durumlarına göre 14 üncü maddenin (a) veya (b) fıkraları gereğince ilk alınan keseneklerin ilgili bulunduğu ay başından başlar” ifadesini taşımaktadır. Buna göre, iştirakçilik (5510 sayılı Kanun anlamında sigortalılık başlangıcı) 5434 sayılı Kanun'da belirlenen ilk keseneklerin ilgili bulunduğu ay başıdır. 5434 sayılı ESK. m. 14/a ve b'ye göre de, “**a)** İştirakçilerin emeklilik keseneğine esas aylık tutarları üzerinden her ay kesilecek % 16 emeklilik kesenekleri;

Ay başlarından sonra vazifeye girenlerin o aya ait eksik aylık veya ücretlerinden kesenek alınmaz. Ay başlarından sonra vazifeden ayrılanların eksik aylık veya ücretlerinden tam kesenek alınır.

b) Emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa girenlerin veya önceden emeklilik hakkı

4/b'liler için Kanunda yer alan Ekim ayı başı ifadesi, 1.10.2008, 4/c'liler ve 4/a'lılar için de ücretlerini ayın 1'inde alanlar için 1.10.2008, 15'inde alanlar içinse 15.10.2008 olarak anlaşılmalıdır.

tanınan vazifelerde bulunmadan çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirilenlerin (Bu vazifelerde çalışmakta olanlarla kesenekleri geri verilenlerden bunları iade etmek istemiyenler dahil) emekliliğe esas ilk tam aylık veya ücretlerinden kesilecek % 25 giriş kesenekleri;

Bu gibilerden o ay için ayrıca (a) fıkrasında yazılı % 16 kesilmez". Böylelikle Emekli Sandığı Kanunu'na göre ay başından sonra göreve başlayanlar için eksik maaş sözkonusu olduğunda, bu ay için emekli keseneği alınmama, diğer ay başından itibaren kesenek alınarak kişi iştirakçi kabul edilmektedir.

Belirtelim ki, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğü ile birlikte ilk kez kamu görevlisi (4/c'li) olanlar için sigortalılık başlangıcı, hangi tarihte çalışmaya başlanılırsa başlanılsın, bu başlangıç tarihi olarak kabul edilmektedir. Burada 5434 sayılı Kanun'un yukarıda bahsettiğimiz ilgili hükmünün uygulama alanı bulunmamaktadır. Böylelikle, 5510 sayılı Kanun 4/a, 4/b ve 4/c'liler için sigortalılık başlangıcı açısından ilk çalışmaya/faaliyete başlama tarihini esas almakta, 5434 sayılı Kanun'un ay başından sonra göreve başlanması halinde diğer ay başından itibaren iştirakçi sayılması uygulamasına son vermektedir.

Sonuç itibarıyla 4/b'liler için Kanunda yer alan Ekim ayı başı ifadesi, 1.10.2008, 4/c'liler ve 4/a'lılar için de ücretlerini ayın 1'inde alanlar için 1.10.2008, 15'inde alanlar içinse 15.10.2008 olarak anlaşılmalıdır.

II. ÖNCEKİ OLAYLARA UYGULANMA MESELESİ

A) GENEL OLARAK

Üzerinde önemle ve ayrıca durulması ge-

reken konu, Kanunun geçmiş olaylara uygulanabilip uygulanamayacağı meselesidir. Yine, özellikle, Sosyal Güvenlik Hukukunun özelliği gereği, tıpkı Ceza Hukuku anlamında geçerliliği bulunan "lehe hükümlerin geçmişe yürümesi" gibi bir prensibin, burada da kabul edilebilip edilemeyeceği tartışılması gereken önemli noktalardandır.

5510 sayılı Kanuna yönelik inceleme alanı ile ilgili eleştirilebilecek ilk noktalardan bir tanesi, yeni sistemde Kanunun yürürlüğü ile ilgili ayrı bir kanunun (tatbikat kanunu gibi) hazırlanmamış olmasıdır. Zira Medeni Kanun yürürlüğe girerken geçiş sürecini öngören 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun⁴ yürürlüğe konmuştur. Yine Borçlar Kanunu Tasarısı yanında ayrıca Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı da hazırlanmıştır. Bu kadar önemli bir konuda üstelik temel açıdan üç, fakat çok daha fazla kanunu ilgilendiren ve bunları birleştiren bir Kanuna ilişkin sözkonusu yürürlük ve uygulamayı ortaya konan bir kanunun hazırlanmamış olması, önemli bir eksikliklerdir. Bununla birlikte 5510 sayılı Kanun'da mevcut geçiş hükümlerinin öngörülmüş olması, kanaatimize göre, problemi çözmeye yetmemektedir. Dolayısıyla, 5510 sayılı Kanun'a ilişkin olarak, uygulama her ne kadar yargı makamlarınca şekillenecek ise de, buna ilişkin kanuni bir düzenleme getirilmesi birçok meseleyi daha başlangıçta çözecek, yargı makamlarını, Kurumu ve doğal olarak sigortalıları gereksiz uğraştan da kurtarmış olacaktı⁵.

B) KONUYA İLİŞKİN YARGITAY UYGULAMASI

1. 5510 Sayılı Kanun Sonrası Yargıtay Uygulaması

Bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla Yargıtay, 5510 sayılı Kanun'un geçmişe yürümesi (makale şamil olma) meselesi ile ilgili olarak rücu tazminat davalarına ilişkin birden fazla kararında olayın gerçekleştiği tarihte yürürlükte olan kanun hükümlerinin uygulanacağı yolunda hüküm tesis etmiştir. Gerçekten Yargı-

tay 10. Hukuk Dairesine göre, “Bu kapsamda, 5510 sayılı Yasanın 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 21. maddesindeki, “İş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi sonucu meydana gelmişse, Kurumca sigortalıya veya hak sahiplerine bu Kanun gereğince yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı olmak üzere, Kurumca işverene ödettirilir.” düzenlemesi üzerinde durma gereği de bulunmaktadır.

Kanunların geriye yürütülmesi veya yürütülmesi konusunda mevzuatımızda genel bir hüküm yoktur. Ancak, toplum barışının temel dayanağı olan hukuka ve özellikle kanunlara karşı güveni sağlamak ve hatta, kanunkoyucunun keyfi hareketlerine engel olmak için, öğretide kanunların geriye yürütülmesi esas kabul edilmiştir. Buna göre gerek özel hukuk ve gerekse kamu hukuku alanında, kural olarak her kanun, ancak yürürlüğe girdiği tarihten sonraki zamanda meydana gelen olaylara ve ilişkilere uygulanır; o tarihten önceki zamana rastlayan olaylara ve ilişkilere uygulanmaz. Hukuk güvenliği bunu gerektirir.

Kanunların geriye yürütülmemesi (geçmişe etkili olmaması) kuralının istisnalarından birini, beklenen (ileride kazanılacağı umulan) haklar oluşturmaktadır. Kamu düzeni ve genel ahlaka ilişkin kurallar yönünden de kanunların geriye yürütülmesi sözkonusudur. Yargılama hukukunu düzenleyen kanunlar da, ilke olarak geçmişe etkilidir⁶.

5510 sayılı Yasanın 21. maddesiyle yeniden getirilen “sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı” tazminat hükmünün, 5510 sayılı Yasa'nın yürürlüğü öncesinde gerçekleşen iş kazalarından kaynaklanan rücu tazminat davalarında uygulanmasına olanak veren bir düzenleme bulunmadığı gibi, rücu tazminata ilişkin düzenlemenin, yasanın yürürlüğü öncesinde olup bitmiş olay ve ilişkilere uygulanmasını gerektirir yukarıda sıralanan istisnai durumlar kapsamında değerlendirilemeyeceği yönü de bozma üzerine

yürütülecek yargılama sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır.

O halde davalıların bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır⁷.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin rücu tazminata ilişkin bu kararlarında varmış olduğu sonuç, özel bir düzenleme olmadığı müddetçe, olayın vuku bulduğu dönemdeki/tarihteki kanun hükmünün uygulanması gerektiği esasına dayanmaktadır⁸.

Bu arada belirtmek gerekir ki, rücu tazminat davalarına ilişkin olarak, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin kararları ortaya çıkmadan önce öğretide, bu davalarda Kanun hükmünün hemen uygulanması gerektiği ifade edilmişti. 5510 sayılı Kanun m. 21 bu tür davalarda ilk peşin sermaye değerinin dikkate alınması gerektiği düzenlemesini getirmiştir. Buna göre de, rücu tazminat davalarında 5510 sayılı Kanun'un ilk peşin sermaye değerini hükme esas alması nedeniyle, derdest davalarda da artık bu kuralın uygulanması gerektiği görüşü ileri sürülmüştü. Gerçekten, Balcı'ya göre, “Derdest davalar bakımından ise, 5510 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte derdest olan Kurumun açtığı rücu davalarında, bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerinin hükme esas alınması gerekir. Yasal düzenleme, sadece ilk peşin sermaye değerinin tahsil edilebileceğini öngördüğünden ve kamu hukuku ile ilgili bir düzenleme olduğundan, derdest davalara da uygulanması gerekir... Kurum henüz rücu davası açmamış ise ilk peşin değer dikkate alınmalıdır. Kurum, dava açmış ise ve dava 01.01.2007 tarihi itibarı ile sonuçlanmamış ise, bağlanan gelirlerin sadece ilk peşin sermaye değeri dikkate alınmalıdır”⁹. Bununla birlikte yukarıda metnini verdiğimiz kararları ile 10. Hukuk Dairesi bu görüşü benimsemiştir.

2. 5510 Sayılı Kanun Öncesi Yargıtay Uygulaması

Konuyu doğrudan doğruya ilgilendirmesi nedeniyle, Yargıtay'ın 5510 sayılı Kanun öncesi dönemde sosyal güvenlik kanunlarında yapılan değişikliklerin geriye yürüyüp yürümeyeceğine ilişkin uygulamasına da değinmek gerekir.

Yukarda metnini verdiğimiz 2008 tarihli 10. Hukuk Dairesi kararlarında sözü edilen Hukuk Genel Kurulu kararı ile irtibatlandırarak konuyu açıklamakta fayda vardır.

13.10.2004 tarihli Hukuk Genel Kurulu kararına konu uyuşmazlık şu şekilde ortaya çıkmıştır: İş kazası sonrası hak sahiplerinden olan anne ve baba için gelir bağlanması konusunda 506 sayılı SSK. m. 24'te anne ve baba için geçiminin sigortalı tarafından sağlandığı ifadesi yapılan değişiklikle Kanun metninden çıkarılmış, geride kalan anne ve babaya ölüm geliri bağlanabilmesi için de, ölüm tarihi itibarıyla sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışmama ve 2022 sayılı Kanun hükümleri dışında her ne ad altında olursa olsun gelir ve aylık almama şartı getirilmişti. Hukuk Genel Kurulu Kararı'na yansıyan uyuşmazlıkta, hak sahipleri ölüm geliri alabilmek için, Sosyal Sigortalar Kanunu'nda yapılan değişiklikten önce, bir tespit davası açmışlardı. Açılan davada Yerel Mahkeme, kanun değişikliğinin olaya uygulanamayacağını ileri sürmüştü, ancak, Özel Daire ise Kanun değişikliğinin dikkate alınması gerektiğini, yapılan lehe değişikliğin ise göz önünde bulundurulmasını istemişti. Direnme kararı üzerine Hukuk Genel Kurulu ise artık, kanun değişikliğinin geçmişe yürümeyeceğini, ölüm tarihi itibarıyla yürürlükte olan Kanuna göre uyuşmazlığın sonuçlandırılması gerektiğini düzenleme altına almıştı. Sosyal Sigortalar Kanunu döneminde ölüm sigortasından hak sahiplerine gelir bağlanması konusunda yapılan kanuni değişiklik ile ilgili bir çok dava daha sözkonusu olmuş, bu davalar da bu Hukuk Genel Kurulu kararı doğrultusunda çözümlenmiştir¹⁰. Yani, Kanunun geçmişe yürümemesi esasına göre mesele halledilmiştir. Bununla birlikte Hukuk Genel Kurulu aşağıda inceleyeceğimiz 2006 tarihli bir kararında ise farklı bir çözüme de ulaşmıştır.

13.10.2004 tarihli Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun benimsemiş olduğu bu çözüm tarzı öğretilde eleştirilmiştir. Gerçekten Okur'a göre, "... dikkat edilecek nokta uyuşmazlığın kesinleşmiş olup olmadığıdır. Uyuşmazlık kesin hükme bağlanmışsa değişikliğin bunlara uygu-

lanması mümkün değildir. Ancak derdest olan (henüz karara bağlanmayan olaylarda) sosyal güvenlikle ilgili kuralların derhal uygulanması gerekir... Eğer yasa saklı tutmuşsa, değişiklik geriye yürütülmeyebilir (4447 S.K.'nin 81. m. hükmünde olduğu gibi). Ama saklı tutulmuşsa kesinleşmemiş, derdest tüm davalara uygulanması gerekir (isteğe bağlı sigortada tescil yerine 1080 gün prim koşulu getirilişi gibi)"¹¹.

Bu arada yeri gelmişken belirtilmesi gereken bir nokta da Hukuk Genel Kurulu Kararı'nda ifadesini bulan ve bu karara yollama yapan diğer kararlarda da yer alan "beklenen haklarda kanunun geriye yürümeyeceğine ilişkin" tespitin doğru olmadığı hususudur. Kararlarda öğretiye de atıf yapılarak beklenen hakların bulunması halinde kanunda yapılan değişikliklerin geriye yürümeyeceği ilkesi savunulmaktadır. Sözkonusu tespit yanlıştır.

Bir kere hukuk literatüründe genel kabul gören görüş, kazanılmış haklara ilişkin olarak kanunun geçmişe yürümeyeceği ilkesidir. Beklenen haklara ilişkin olarak böyle genel bir kabul yoktur. Kaldı ki, sosyal güvenlik hukukunun özelliği gereği beklenen haklarda geriye yürümeyi kabul etmemek işin doğası ile de çelişmektedir. Zira, sosyal güvenlik hukukunda aşağı yukarı ileriye dönük her hak, beklenen bir hak niteliğindedir. Bu şekilde beklenen haklarda geriye dönük değişiklik yapılamayacağını ileri sürmek, sosyal güvenlik mevzuatında yapılacak her değişikliğin ileriye dönük etki yapacağı anlamına gelir ki, bu da kabul edilemez. Örneğin, yaşlılık aylığı açısından yaş şartının yükseltilmesi veya prim ödeme gün sayısının artırılmasında bu durum açıkça görülür. Dolayısıyla beklenen haklar henüz kazanılmış hak olarak kabul edilmediği için yapılan değişikliklerden etkilenebilir. Bu anlamda sosyal güvenlik hukukuna ilişkin hususlar doğal olarak kamu düzenini ilgilendirir. Elbette beklenen haklarda özellikle sigortalıların aleyhine olan hususlarda keskin etkileşimler toplum vicdanında tasvip görmeyebilir. Bu nedenle makul bir geçiş süreci içerisinde bir takım değişiklikleri yapmak, daha isabetlidir. Sözkonusu husus, hukuk politikası işidir. Nitekim Türk Anayasa Yargısı da beklenen haklara

ilişkin derhal uygulanma ilkesini kabul etmiştir ki, 1999 tarihli 4447 sayılı Kanun'da iptale ilişkin olarak tamamen geriye yürümenin uygulanamayacağı konusunda bir karar vermemiştir. Hal böyle olunca özellikle sosyal güvenlik hukukunda kanunun geçmişteki olaylara uygulanamayacağı istisnasında dikkate alınacak durum, beklenen haklar değil, kazanılmış haklar olsa gerektir. Bu açıdan Yargıtay kararlarında ifadesini bulan görüşün isabetli olmadığına söylemek gerekir.

Kazanılmış hak, bir hukuk kuralının yürürlüğü sırasında kişilerin o kurala uygun olarak bütün sonuçları ile edindikleri haklardır. Dolayısıyla bir olayın meydana geldiği sırada yürürlükte bulunan kanun hükümleri o olaya uygulandıktan sonra doğan bazı haklar ve hukuki sonuçlar geçerli olarak devam eder. Böylelikle eski kanun zamanında olmuş ve hukuki sonuçlarını doğurmuş olaylara yeni kanun hükümleri

sonra, Hukuk Genel Kurulunun 13.10.2004 tarihli kararından farklı olarak, 2006 yılında değişik bir sonuca ulaştığını da söylemek gerekir.

Gerçekten 14.6.2006 tarihli kararıyla Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 2006 yılında bu sefer 13.10.2004 tarihli kararından farklı olarak Kanunun tamamlanmamış, derdest olaylara derhal uygulanması gerektiği görüşünden hareketle, iş kazası sonucu bekâr olan sigortalının anne ve babasının iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından gelir alabileceği yolunda karar vermiştir. 14.6.2006 t. ve 10-367/386 sayılı karara konu olayda¹⁵, Genel Kurul, sosyal güvenlik hukukunun amaçları doğrultusunda sosyal devlet ilkesinin bir sonucu da olarak, sosyal güvenlik alanında oluşturulacak tüm kuralların, özde sosyal devlet anlayışına uygun bulunması gerektiğine, yargılama devam ettiği için de lehe olan hükmün olaya uygu-

Özellikle sosyal güvenlik hukukunda kanunun geçmişteki olaylara uygulanamayacağı istisnasında dikkate alınacak durum, beklenen haklar değil, kazanılmış haklar olsa gerektir.

uygulanamaz. İşte yeni kanunun eski kanun zamanında tüm sonuçları ile doğmuş bulunan haklara dokunamaması durumundan, kazanılmış hak kavramı doğmuştur. Bu anlamıyla kazanılmış hak, doğumu anında hukuka uygun olarak tamamlanmış ve böylece kişiye özgü, lehte sonuçlar doğurmuş, daha sonra mevzuat değişikliği ya da işlemin geri alınması gibi nedenlere rağmen, hukuk düzenince korunması gereken hak biçiminde tanımlanabilir¹². Beklenen hak ise eski kanun zamanında tüm sonuçlarıyla doğmamış, kazanılmamış bulunan fakat doğması muhtemel haktır¹³. Bir hakkı doğuran olay eski kanun döneminde ortaya çıkmış, hatta hakkı oluşturan öğelerden bir kısmı da eski kanun zamanında oluşmuş olabilir. Fakat hak, tüm sonuçlarıyla doğmamışsa, bunu doğuran olay eski kanun zamanında ortaya çıksa da, artık bu olaya yeni kanun hükümleri uygulanmalıdır¹⁴.

Beklenen hak/kazanılmış hak ayırımından

lanmasına karar vermiştir. Kararı olumlu bulan Ekmekçi'ye göre, "... uyuşmazlığın olayın meydana geldiği tarihte yürürlükte bulunan mevzuata göre çözülmesi kuralına sıkı sıkıya bağlı kalındığı takdirde, hukuka uygun ancak adil olmayan birtakım sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Dava konusu olayda da hak sahibinin oğlu 16 gün sonra ölseydi kendisine gelir bağlanacağına hiçbir tereddüt bulunmayacaktı. Bu anlamda, hak sahibinin 16 gün önce ölmesiyle 16 gün sonra ölmesi arasında bir fark olmaması gerekir. Bu bakımdan gerek Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin gerekse Hukuk Genel Kurulunun verdiği sonuç en azından adildir ve somut olayda 16 gün gibi bir farkla vicdanı sızlatacak bir sonucun ortaya çıkmasını engellemiştir"¹⁶.

Yine Ekmekçi, bu halde kazanılmış hakların da özellikle işverene rücu durumu ortaya çıktığında sözkonusu olabileceğini ve devam eden uyuşmazlıklarda tamamlanmamış hukuki

durumlara yeni kanun veya düzenleyici kural- ların derhal yürürlüğe girme niteliğinin genel bir ilke olarak kabul edilmesi ile uygulanabilir- liğinin de problem oluşturabileceği durumuna isabetle işaret etmiştir¹⁷. Bu görüşte hiç şüphe- siz haklılık payı bulunmaktadır.

Bununla birlikte, 2006 tarihli bu kararda va- rılan sonucun isabetliliği başka açılardan da tartışılmaya değerdir. Mesela, iş kazası netice- si ölümün kanun değişikliğinden 16 gün önce olması ile 16 gün sonra olması arasında bir farklılığın olmaması gerektiği ifade edilmek- tedir. Bu halde sınır nasıl çizilecektir? Ölüm hadisesi, Kanun değişikliğinden 16 gün önce değil de, 16 ay önce olsaydı da aynı savunma yapılabilecek midir? Yine, yeni açılan davalar için de aynı gerekçe ileri sürülebileceğinden ne kadarlık bir zaman dilimi için aynı savunma- lar yapılabilecektir? Zamanaşımı süresinde bu kanun değişikliğinden etkilenen herkesin dava açabileceği gibi genel bir sonuca ulaşılabilir mi- dir? Sonra geçmiş dönemde açılan ve aleyhe sonuçlanan davalara yönelik olarak tekrar bir yargılama süreci devam ettirilebilecek midir? Bu halde kesin hüküm itirazı sözkonusu ola- bilecek midir?

Bize göre, derhal uygulama ilkesinin -bel- ki bazı durumlarda hakkaniyetli sonuçlara yol açabilse de- başka açılardan haksızlıklara da yol açabilmesi ihtimali bulunmaktadır. Aslın- da kanun koyucunun Kanunun yürürlüğü ile ilgili bu yönde (geçmişe yürümeye ilişkin ola- rak) bir hükme işaret etmesi, en güzel çözüm olsa gerektir. Örnek olarak, yapılacak mevzuat değişikliğinde, bu değişiklikler sonrası herhan- gi bir hakka kavuşma imkanı bulunanların da olay eski dönemde de olsa getirilen haklardan yararlandırılabilmesine ilişkin açık bir hüküm konması en uygun olanıdır. Böyle bir kuralın bulunmadığı durumda da bahsettiğimiz gerek- çelerle konuya ihtiyatla yaklaşılmalıdır.

C) SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNDA LEHE HÜKÜMLERİN UYGULANABİLİRLİĞİ MESELESİ

Üzerinde durulması gereken noktalardan bir tanesi de, mevzuat ile getirilen bir kısım dü-

zenlemelerde eskisi ile mukayese edildiğinde lehe olan hükümlerin mevcudiyeti halinde gö- rülmekte olan bir davada bu hükümlerin geç- mişe yönelik uygulanabilip uygulanamayacağı meselesidir.

Hemen baştan söylemek gerekirse, ceza hukukunda geçerli olan sanığın lehine olan hükmün uygulanmasına ilişkin ilke gibi genel bir kuralın sosyal güvenlik hukukunda uygula- namayacağını düşünmekteyiz. Sosyal güvenlik hukukunda, tıpkı iş hukukunda olduğu gibi belki yorumun işçinin (sigortalının) lehine ya- pılması ilkesine başvurulabilir. Ancak bunun için de yorum yapılması gereken bir konu ol- malıdır. Kanunların yürürlüğü meselesine iliş- kin olarak, konuyu düzenleyen iki kanunun varlığı karşısında, tercih noktasında, bunlardan hangisi lehe ise onun uygulanacağını ileri sür- mekse doğru değildir. Bize göre, böyle bir ilke de yoktur. Çünkü bu anlamda, yorumu gerek- tiren bir husus da bulunmamaktadır.

Ayrıca ceza hukuku mevzuatında açıkça lehe olan hükmün uygulanması gerektiği de ifade edilmiştir. Gerçekten, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 7/2'ye göre, "Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur". Oysa ki, 5510 sayılı Kanun bizim tes- pitimize göre tek bir yerde lehe olan hususun dikkate alınacağı esasını getirmiştir. O da geçici m. 12'de genel sağlık sigortasından yararlan- mada 30 gün hesaplamasında sigortalının lehi- ne olan durumun dikkate alınması gerektiğine ilişkin hükümdür¹⁸. Bunun dışında lehe kurala ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Bununla birlikte sosyal devlet ilkesi ile sosyal güvenlik hukukunun genel özellikleri gibi hususların vurgulanması ile lehe hükümlerin uygulanma- sı gerektiği yolundaki tespitlerin de, genel bir kural gibi geçerli olamayacağını düşünmekte- yiz. Bu husus hukuk politikası işidir. Nitekim kanunkoyucu ilgili mevzuat düzenlemesini ya- parken lehe olan bir kuralın mevcudiyeti halin- de, bunun geçmiş olaylara uygulanabilirliğini açıkça kararlaştırmalıdır. Nitekim, 5510 sayılı Kanun'un ölüm sigortasından aylık alabilmek için 10 yıllık sigortalılık süresini 5 yıla indirir-

ken (SSGSSK. m. 32) 5434 sayılı Kanun kapsamında 5-10 yıllık sigortalılıkları bulunanlar için açık bir düzenleme ile (SSGSSK. m. geç. m. 4/14) ölüm aylığına hak kazanabilme imkanını vermesi, buna güzel bir örnektir.

III. SONUÇ YERİNE

Sonuç olarak, 5510 sayılı Kanun'un geçmişe dönük uygulanabilmesi konusuna ilişkin Yargıtay uygulamasının olayın olduğu dönemdeki kanunu dikkate almak şeklinde gelişeceğini düşünmekteyiz. Ancak, bunun da her durumda doğru bir yaklaşım olmadığı da açıktır. Kural olan, her kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanmasıdır. Dolayısıyla esas olan kanunların makalede şamil olmamalarıdır¹⁹. Kanunların geçmişe yürümemesi hukukun vatandaşlara sağladığı güvenin sürekli olduğu varsayımından doğar²⁰.

Biz de, esas itibarıyla kanunların geçmişe yürümeme ilkesinin geçerli olduğu ve özellikle kazanılmış hakların korunması ilkesinin de benimsenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Ancak, gerçek yürüme kabul edilmeyen doğmamış haklar içinse öğretide de kabul edildiği gibi derhal yürürlüğe girme şeklinde ortaya konabilecek esasın benimsenmesinin amaca daha çok hizmet ettiğini de düşünmekteyiz. Bu anlamda, Kanunla getirilen hususlar kazanılmış haklara ve genel ahlaka dokunmadığı müddetçe kamu düzeni gerektirdiği ölçüde geçmişte ortaya çıkmış, ancak sonuçlanmamış ve tamamlanmamış olaylara uygulanabilmelidir²¹. Örneğin, 5510 sayılı Kanun sisteminde isteğe bağlı sigortalılık 4/b'li olarak nitelenmektedir. Bu durumda, prim ödeme gün sayısı 9000 gün olarak belirlenmiştir. Sosyal Sigortalar Kanunu çerçevesinde isteğe bağlı sigortalı olan kişiler (hizmetlerin birleştirilmesi hükümleri dışında) 9000 gün prim ödeyerek yaşlılık aylığından yararlanabileceklerdir. İsteğe bağlı sigortalının 5510 sayılı Kanun'la prim ödeme gün sayısının 9000'e çıkması nedeniyle bunun kendisine uygulanamayacağı, beklenen hakkının ihlal edildiği iddiası, hiç şüphesiz dinlenmeyecektir.

Yine, bir başka örnek vermek gerekirse, Kanun m. 13/e, sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişini

da oluşan kazaları iş kazası saymaktadır. Oysa, 506 sayılı Kanun topluca işe geliş ve gidiş esnasında ortaya çıkan kazaları iş kazası olarak nitelendirmekteydi. Kanunun yürürlük tarihinden önce oluşan bir kazaya ilişkin olarak, topluca getirilip götürülme bulunup bulunmadığına ilişkin sözkonusu ihtilafta, artık 5510 sayılı Kanun'un kabulü ile münferit geliş gidişlerin de iş kazası sayılmasından hareketle tartışmaya son vermek ve olayın iş kazası olduğunu kabul etmek yanlıştır. Burada artık olay bitmiştir ve sonuçlanmıştır. Dolayısıyla yeni Kanun iş kazası tanımını değiştirdi diyerek, geçmişteki bu olayın da iş kazası olduğunu söylemek herhalde doğru olmasa gerektir. Kamu hukukunu ilgilendiren veya kamu düzeni sözkonusu diyerek derhal uygulanma ilkesini kabul etmek ve derdest olaylar için yeni düzenlemenin geçerli olduğunu söyleyebilmek bize göre doğru değildir²².

Bu anlamda mutlak, kesinkes bir çözümün ifadesi yerine genel ilkeyi belirtmenin yanında, her olaya ilişkin olarak ayrı bir nitelendirmede de bulunmak gerekebilir. Bu anlamda, üzerinde durulması gereken hususlardan bir tanesi de, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerle ilişkindir. Şu tespit yapılabilir ki, geçmiş dönemde 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğüne kadar, eski mevzuatta öngörülen zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa yeni Kanun bu süreleri artırsa bile yeni Kanun uygulanamaz²³. Buna karşılık yeni düzenlemeden sonraya sarkan bir süre varsa burada kanaatimizce artık 5510 sayılı Kanun uygulanmak gerekir²⁴.

Yine, haciz yasağı ile ilgili olarak da kanunun geçmişe yürümemesini kabul etmek gerekir. Bilindiği gibi, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe giren ilk halinde, emekli maaşlarının haczedilmeyeceği ifade edilmekle birlikte (SSGSSK. m. 93/1), uygulamada emekli maaşına haciz konmakta, ancak borçlunun şikâyeti halinde haciz işlemi durdurulmakta idi²⁵. Kanun koyucu 5510 sayılı Kanunda 18.2.2009 t. ve 5838 sayılı Kanunla değişiklik yaparak, artık, emekli maaşlarına haciz konamayacağını, ancak borçlunu muvafakati ile bu sefer haciz uygulamasına devam edilebileceği düzenlemesini getirmişti²⁶. Bu değişikliklerle birlikte, konulan hacizlerin

şikâyet yolu ile kaldırılabilmesine ilişkin hükümün geriye yürütülmesi de mümkündür.

DİPNOTLAR

- 1 Böyle farklı yürürlük tarihlerinin tespit edilmiş olmasının eleştirisi ile ilgili olarak bkz. Okur, Ali Rıza, Hukuk Tarihimizin Yürürlük Özürlü İlk Yasası: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, İşveren, C. 46, S. 8, Mayıs 2008, s. 40. Okur'un haklı olarak eleştirdiği üzere, "Beş ayrı yürürlük tarihi iç içe geçmiş grupları ve bugüne kadar çıkarılmış Kanunların... hiçbirinde görülmeyen belirsiz bir yürürlük tarihi bu özensizliği ve hafifliği zirveye çıkarmaktadır", Okur, s. 43.
- 2 Buna karşılık Borçlar Kanunu sözleşmelere ilişkin olarak aybaşı ifadesini ayın ilk günü olarak kabul etmektedir. Gerçekten, Borçlar Kanunu m. 75'e göre, "Borcun ifası için bir ayın iptidası veya nihayeti tayin olunmuş ise ayın birinci ve sonuncu günü anlaşılır. Bir ayın ortası tayin olunmuş ise bundan ayın on beşi anlaşılır".
- 3 Öğretide de bir görüş, Kanun'un yürürlük başlangıcının, özel sektör çalışanları için, 1.10.2008, kamu sektörü çalışanları içinse 15.10.2008 olduğunu ifade etmektedir. Gerçekten, Ceylan'a göre, "5510 sayılı Kanunun ... hükümleri 2008/Ekim aybaşından itibaren yürürlüğe girecek olup, bu tarih özel sektör çalışanları (4b sigortalıları dahil) için 1/10/2008, kamu sektörü çalışanları için ise 15/10/2008 tarihidir", Ceylan Cevdet, Ölüm Aylığından Hizmet Birleşmesi, Sosyal Güvenlik Dünyası, Y. 11, S. 51, Eylül-Ekim 2008, s. 20.
- 4 8.12.2001 t. ve 24607 s.lı RG.
- 5 Bkz. Uşan, M. Fatih, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları, Ankara 2009, s. 47.
- 6 Prof. Dr. Necip Bilge, Hukuk Başlangıcı, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2000, s. 193-194; Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük, Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2003, s. 13, (HGK., 13.10.2004 t. ve 2004/10-528/523 K).
- 7 Kararın ilk bölümü de şöyledir: "Davanın yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesindeki halefiyet ilkesi uyarınca, Kurumun rücu alacağı, hak sahiplerinin tazmin sorumlularından isteyebileceği maddi zarar (tavan) miktarı ile sınırlı iken, Anayasa Mahkemesi'nin, 21.3.2007 gün ve 26649 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 23.11.2006 gün ve E: 2003/10, K: 2006/106 sayılı kararı ile 26. maddedeki "sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün Anayasaya aykırılık nedeniyle iptali sonrasında, Kurumun rücu hakkının, yasadan doğan kentine özgü ve sigortalı ya da hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit bir rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, ilk peşin değerli gelirler ile harcama ve ödemelerin; tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarıyla sınırlı kısmına hükmedilmesi gerekirken, gerçek zarar tavan değeri gözetilerek hüküm kurulması ayrıca tazminine hükmedilen miktarın yanlış yazılması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir", bkz. Yarg. 10. HD., 4.11.2008 t., 12623/14040, karar yayımlanmamıştır. Aynı yönde bkz. Yarg. 10.11.2008, 2007/16407, 2008/14335, karar yayımlanmamıştır.
- 8 "Her kanun, ancak yürürlüğe girdikten sonraki zamanda meydana gelen olaylara ve ilişkilere uygulanır; o tarihten önceki zamana rastlayan olaylara ve ilişkilere uygulanmaz. Bu kuralın istisnalarından biri, ilerde kazanılacağı umulan haklar oluşturmaktadır. İkinci olarak; kamu düzeni ve genel ahlak bakımından da kanunların geriye yürütülmesi söz konusu olabilir. Öte yandan 506 sayılı Kanunun 24. maddesinde 4958 sayılı Yasayla yapılan değişikliğin de geçmişe etkili olacağına dair yasal bir hüküm yoktur", Yarg. HGK., 13.10.2004, 10-528/533, İstanbul Barosu Dergisi, İş Hukuku Özel Sayı: 5, Eylül 2007, s. 261-264.
- 9 Balcı, Mesut, İş Kazası ve Meslek Hastalığı Nedeniyle İşverenin Sorumluluğu, Sicil, Y. 1, S. 4, Aralık 2006, s. 158.
- 10 Bu dönemdeki kararlar için bkz. Okur, Ali Rıza, Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtayın 2004 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2004, İstanbul 2006, s. 229-232 ve 247.
- 11 Bkz. Okur, Değerlendirme 2004, s. 230. Aslanköylü'ye göre de, "... Şimdi acaba lehe olan bu değişiklik geriye yürütülebilir mi? Bize göre ana babaya gelir bağlanamayacağına ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme hükmü yoksa yapılan değişiklik geriye yürütülmeli, geçimlerinin sigortalı tarafından sağlanmayan ana ve babaya gelir bağlanmalıdır. Oysa 10. Hukuk Dairesinin son görüşüne ve Hukuk Genel Kurulu Kararına göre, olay tarihinde geçimi sigortalı tarafından sağlanmayan ana ve babaya gelir bağlanamayacaktır. Hatta HGK Kararında, sonradan yürürlükten kalkmış olsa bile her olaya o tarihte yürürlükte bulunan yasa hükümlerinin uygulanabileceği, sonradan çıkarılan ve yargılama aşamasında yürürlüğe giren yasanın uygulanamayacağı vurgulanmıştır. Bize göre sonradan çıkan bir kanun kamu düzenine ilişkin ise kazanılmış hakları ortadan kaldırmamak şartıyla geriye yürütülebilir.", Aslanköylü, Resul, Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtayın 2004 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Genel Görüşme, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2004, İstanbul 2006, s. 284.
- 12 Bkz. Oğurlu, Yücel, İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu, Ankara 2003, s. 28. Ayrıca bkz. Sözer, Ali Nazım, Sosyal Sigortalarda Kazanılmış Hakların Korunması Üzerine Bir İnceleme (Süper Emeklilikte Son Durum), Çimento İşveren, C. 3, S. 6, Kasım 1989, s. 6; Çoban, Ayşegül, İdare Hukukunda Kazanılmış Hak İlkesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2004, s. 11.
- 13 Şakar'a göre, "Sosyal Güvenlik hukukunda "kazanılmış hak" kavramı daha çok uzun vadeli sigorta kolları olarak nitelendirdiğimiz malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarında sözkonusu olur. Ancak, bu sigorta kollarında da yardıma hak kazanılıp, ilgiye aylık bağlandıktan sonra bir kazanılmış haktan söz edilebilir. Bundan önce ilgilinin hakkı "beklenen hak"tır. Beklenen haklar üzerinde de kanun koyucu her zaman değişiklik yapabilir. Mesela yaşlılık sigortasından aylık

bağlanabilmesi için gerekli emeklilik yaşı, prim ödeme gün sayısı ya da bekleme süresi gibi şartlar, sigortalı emekli statüsünü kazanmadan önce değiştirildiğinde, yeni şartlar sigortalının beklenen haklarını etkileyebilir. Ancak sigortalı emekli olduktan sonra, emeklilik için aranan prim ödeme gün sayısı veya emeklilik yaşı yükseldi, aylığınızı kesiyoruz, yeni şartları tamamlayana kadar çalışacaksınız denilemez. Çünkü emeklilik artık o sigortalının kazanılmış hakkıdır, buna dokunulamaz. Fakat sosyal politika açısından beklenen haklara dokunulması da toplum tarafından tepkiyle karşılanacaktır.” Şakar, Müjdat, Kazanılmış Haklar Bağlamında Uzun Vadeli Sigortalar ve 5510 Yasa Uygulamasında Çıkacak Sorunlar, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunları ve Gerçekler Sempozyumu, İstanbul Barosu, 26-27.1.2007, İstanbul 2007, s. 194-195,

- 14 Bkz. Sözer, s. 6; Oğurlu, s. 34-35; Ergin, Hediye, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası'nın Geçici Hükümlerine İlişkin Bir İnceleme, Legal İHSGHD., C. 4, S. 13, 2007, s. 224-225.
- 15 Kararın incelemesi hakkında bkz. Ekmekçi, Ömer, Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtayın 2006 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2006, Ankara 2009, s. 296 vd.
- 16 Ekmekçi, s. 298.
- 17 Ekmekçi, s. 298.
- 18 SSGSSK. m. 12/3'e göre, "Kişilerin yürürlükten kaldırılan kanun hükümleri gereğince hak ettikleri sağlık hizmetleri, bu Kanun hükümleri gereğince kapsama alınmamış ise tedavi tamamlanıncaya kadar yürürlükten kaldırılan kanun hükümlerine göre Kurumca sağlanmaya devam edilir. 67 nci madde gereği hesaplanan 30 günün hesabında kişilerin lehine olan durum uygulanır. Genel sağlık sigortalısının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlayan, ancak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra faturalandırılan tedavi giderleri Kurum tarafından karşılanır."
- 19 Kanunların geçmişe yürümesi yasağının istisnaları, kamu düzeni, emredici hukuk kuralları, genel ahlak, suçluların lehine düzenlemeler olarak belirtilebilir. Bkz. Sözer, Kazanılmış Hak, s. 6-7.
- 20 Sözer, Kazanılmış Hak, s. 5.
- 21 Sözer'e göre, doğmuş ve sağlanmakta olan bir sosyal sigorta edimi, örneğin aylık sahibinin aleyhine değiştirilir ve azaltılırsa, böyle bir durumda gerçek bir önceye etki söz konusudur. Gerçek önceye etkili kanuni düzenlemeler ise, hukuk devleti ilkesine dolayısıyla Anayasaya aykırıdır. Henüz oluşum aşamasındaki bir hukuki ilişkiye menfi müdahale ise gerçek olmayan önceye etki sayılıp ilişkiye duyulan güvenin azlığı ölçüsünde anayasalıdır. Bkz. Sözer, Kazanılmış Hak, s. 14, 16.
- 22 Uşan, s. 53.
- 23 Uşan, s. 53. Zamanaşımına ilişkin olarak benzer görüş için bkz. Mumcu, Tahsin, SGK Prim Belgelerine Uygulanacak İdari Para Cezalarında Zamanaşımı Sorunsalı, Sosyal Güvenlik Dünyası, Y. 12, S. 53, Ocak 2009, s. 113.
- 24 Nitekim, Yargıtay kadaströ ile ilgili bir kararında hak

düşürücü sürede yapılan değişikliğin kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hak düşürücü süre dolduğundan geriye yürümeyeceğine karar vermiştir: "On yıllık hak düşürücü sürenin ilgili kanun değişikliğinden önce dolmuş olması, değişiklik hükmünün geçmişe etkili şekilde uygulanmasına hukuken olanak bulunmaması, idarenin, hakkın özü ortadan kalktıktan sonra tek taraflı irade ile bu hakkı tesis ettirme yetkisine sahip olmaması karşısında, davaya konu taviz bedelinin davacıdan haksız ve hukuki dayanaktan yoksun bir şekilde alındığının, o nedenle de iadesi gerektiğinin kabulü gerekir."; Yarg. HGK. 5.12.2007, 3-921/939, <http://74.125.77.132/search?q=cache:ii8hr2tf5fYJ:www.kastamonubarosu.org.tr/page.asp%3Fid%3D2%26sayfa%3D8+hukuk+genel+kurul+karar%C4%B1+13.10.2004&hl=tr&ct=clnk&cd=10&gl=tr> (20.2.2009).

25 Bkz. Uşan, s. 302 vd.

26 Bkz. Uşan, s. 303.

KAYNAKÇA

- Aslanköylü, Resul, Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtayın 2004 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Genel Görüşme, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2004, İstanbul 2006.
- Ceylan, Cevdet, Ölüm Aylığından Hizmet Birleşmesi, Sosyal Güvenlik Dünyası, Y. 11, S. 51, Eylül-Ekim 2008.
- Çoban, Ayşegül, İdare Hukukunda Kazanılmış Hak İlkesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2004.
- Ekmekçi, Ömer, Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtayın 2006 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2006, Ankara 2009.
- Ergin, Hediye, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası'nın Geçici Hükümlerine İlişkin Bir İnceleme, Legal İHSGHD., C. 4, S. 13, 2007.
- Oğurlu, Yücel, İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu, Ankara 2003.
- Okur, Ali Rıza, Hukuk Tarihimizin Yürürlük Özürlü İlk Yasası: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, İşveren, C. 46, S. 8, Mayıs 2008.
- Okur, Ali Rıza, Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtayın 2004 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2004, İstanbul 2006. (Değerlendirme 2004)
- Sözer, Ali Nazım, Sosyal Sigortalarda Kazanılmış Hakların Korunması Üzerine Bir İnceleme (Süper Emeklilikte Son Durum), Çimento İşveren, C. 3, S. 6, Kasım 1989.
- Şakar, Müjdat, Kazanılmış Haklar Bağlamında Uzun Vadeli Sigortalar ve 5510 Yasa Uygulamasında Çıkacak Sorunlar, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunları ve Gerçekler Sempozyumu, İstanbul Barosu, 26-27.1.2007, İstanbul 2007.
- Uşan, M. Fatih, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları, Ankara 2009.